

Barnehagepersonalets musikalske praksis

Hvordan kan personalets musikalitetssyn og kompetanse i musikk påvirke deres musikalske praksis i barnehagehverdagen?

Kine Løkkevold

[kandidatnummer: 19]

Bacheloroppgave

[BHBAC3910]

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

FORORD

Jeg vil rette en stor takk til informantene mine som har svart på skriftlig intervju og latt meg observere dem. De tok imot meg med åpne armer, noe jeg setter veldig stor pris på.

Jeg vil også takke veilederne mine Hanne Bæverfjord og Sissel Dahlen Fjæran for god hjelp, veiledning og støtte i denne perioden.

Tusen takk!

Kine Løkkevold

Trondheim 28.04.2023

Innhold

FORORD	1
1 INNLEDNING	3
2 TEORI	4
2.1 Musikalitet.....	4
2.2 Barnehagens musikalske veivisere	5
2.3 Barns spontane musikalske uttrykk.....	6
2.4 Musikk og følelser	9
2.5 Personalledelse og kompetanseoppbygging.....	10
3 METODE	12
3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategi.....	12
3.2 Observasjon som innsamlingsmetode	13
3.3 Valg av informanter	14
3.4 Gjennomføring av observasjon	14
3.5 Analyse	16
3.6 Kvalitetsvurdering	17
3.7 Etske retningslinjer	18
4 PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING	19
4.1 Forskjell mellom eget syn og praksis.....	19
4.1.1 Informantens musikalitetssyn	19
4.1.2 Forskjell i praksis.....	20
4.2 Å være en leken voksen.....	21
4.2.1 Spørsmål om mot	21
4.2.2 Informantens musikalske praksis	22
4.3 Mangfold av kompetanse.....	23
4.3.1 Kompetansen i praksis.....	23
4.3.2 Mangfoldet i personalgruppen.....	25
4.4 Kompetanseoppbygging.....	26
5 OPPSUMMERING OG AVSLUTNING	29
6 LITTERATURLISTE	30
7 VEDLEGG	32
7.1 Intervjuguide	32
7.2 Informasjons- og samtykkeskjema	33

1 INNLEDNING

Musikk i barnehagen brukes til mye forskjellig og gjøres på mange ulike måter. Min erfaring er at musikkarbeidet i barnehagen i stor grad varierer fra barnehage til barnehage, avdeling til avdeling og ansatte til ansatte. Det er altså mange måter å arbeide med musikk i barnehagen på, og det er ingen fasit. Rammeplanen for barnehagen omtaler musikk under flere fagområder, men sier ingenting om arbeidsmåter som skal brukes i musikkarbeidet (Kunnskapsdepartementet, 2017). Hvordan personalet ønsker å arbeide med musikk i barnehagen blir opp til hver enkelt.

I praksis gjennom utdanningen og på jobb som vikar har musikk i barnehagen blitt et tema jeg har fått stor interesse for. Selv har jeg hele mitt liv vært opptatt av musikk, både å lytte til og spille selv. I barnehagen har jeg erfart at musikk er et fagområde med stor variasjon i praksisen. Sånn jeg har erfart er mange usikre på hva og hvordan de skal formidle musikk, og en gjenganger blir å knytte musikkarbeidet til musikkksamlinger hvor vi synger, danser og hører på musikk. Nå sier jeg ikke at slikt musikkarbeid ikke er bra, jeg har bare fått en interesse for å undersøke et bredere spekter av musikaliteten i barnehagen.

Å forstå hvordan personalet i barnehagen tenker og handler har i løpet av mine 3 studieår hatt en voksende interesse. Jeg synes det alltid er spennende å undersøke hva som ligger bak det vi sier og gjør. På bakgrunn av at musikkarbeid i barnehagen preges av hvordan hver enkelt ønsker å jobbe med det, blir tankene og begrunnelsene for valgene desto mer spennende.

Etter undring over musikkens plass i barnehagen og påvirkningskraften til hver enkelt barnehageansatt har jeg kommet frem til problemstillingen:

Hvordan kan personalets musikalitetssyn og kompetanse i musikk påvirke deres musikalske praksis i barnehagehverdagen?

Min bacheloroppgave består av kapitlene teori, metode og presentasjon av funn og drøfting. I kapittel 2 om teori tar jeg for meg teori som er relevant for temaet og min problemstilling. Jeg vil i kapittel 3 om metode begrunne valg av metode, utvalg av informanter og beskrivelse av datainnsamling. I kapittel 4 om presentasjon av funn og drøfting tar jeg for meg funnene i datamaterialet og drøfter dem i lys av teori fra teorikapittelet. Avslutningsvis oppsummerer jeg funnene og konkluderer med et svar på problemstillingen min. Helt til slutt har jeg litteraturlisten min og vedlegg.

2 TEORI

I kapitlet om teori vil jeg ta for meg relevant teori for problemstillingen: Hvordan kan personalets musikalitetssyn og kompetanse i musikk påvirke deres musikalske praksis i barnehagehverdagen? Jeg vil benytte meg av ulike syn og litteratur knyttet til tema og problemstilling. For å skape en bedre oversikt over teoridelen, deler jeg opp i underkapitler.

2.1 Musikalitet

Hvordan en ansatt i barnehagen tenker om og arbeider med musikk påvirkes av musikalitetssyn (Angelo, 2019, s. 40). Det er mange ulike måter å forstå musikalitet på og hva det innebærer å være musikalsk og ikke-musikalsk. Angelo viser til en undersøkelse gjort av Sæther i 2011, hvor han undersøkte nye barnehagelærerstudenters definisjon av «musikalitet» (Angelo, 2019, s. 41). Her kom det frem at studentene som svarte at de ikke var musikalske hadde et smalere og mer ferdighetsorientert syn på musikalitet. Det ferdighetsorienterte synet innebar blant annet å kunne lese noter, spille instrument og synge rent. Studentene som kalte seg selv musikalske hadde et bredere syn på hva musikalitet innebærer. Det brede synet innebar å lytte til og være glad i musikk. Angelo skriver at studentene med den brede forståelsen av musikalitet trekker likheter til Brändström sine relativistiske musikalitetsperspektiver, som dreier seg om bredde og amatørers musikkglede (Angelo, 2019, s. 42). Samtidig kan studentene som omtaler seg som ikke-musikalske ha likheter til Brändström sitt absolutte musikalitetssyn om at musikalitet er en ferdighet man enten har eller ikke har (Angelo, 2019, s. 42).

Et sosiologisk perspektiv på musikalitet kan bidra til å forklare hvorfor mennesker har ulike syn på musikalitet. Angelo viser til sosiologen Pierre Bourdieu som ser på sammenhengen mellom sosial bakgrunn, kulturell kapital og mønstre i valg og smak (Angelo, 2019, s. 54). Her har han funnet et skille mellom borgerklassen og arbeiderklassen, hvor arbeiderklassen velger mat og bil på bakgrunn av nødvendighet mens borgerklassen markerer avstand til nødvendighet og ønsker mer. Angelo ser dette i sammenheng med musikalitet, og undrer seg over om sosiale strukturer har betydning for hva hver enkelt oppfatter som musikalitet og hva som virker meningsfylt i musikkaktiviteter (Angelo, 2019, s. 54). Sosiale og kulturelle

perspektiver på musikalitet gir en interessant overgang til hva rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver sier om musikk i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017).

I rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver er musikk en uttrykksform barna skal motiveres til å uttrykke seg gjennom (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33). Begrepet musikk omtales i liten grad, mens kunstneriske og kulturelle uttrykk er gjennomgående i fagområdet kunst, kultur og kreativitet. Med romslige føringer fra rammeplanen bærer musikkarbeidet i barnehagen preg av personalet, barnehagelæreren og den pedagogiske lederen sitt syn på musikk og musikalitet.

2.2 Barnehagens musikalske veivisere

En inspirasjon i denne bacheloroppgaven er artikkelen *Barnehagens musikalske veivisere* skrevet av Knudsen, Aglen, Danbolt & Engesnes (Knudsen et al., 2015). I sin undersøkelse ser de på mangfold og variasjon av musikkens sosiale plass og funksjon i barnehagen. De undersøker hvordan ansatte benytter sine egne musikkpreferanser i musikalsk praksis. Et interessant funn de gjorde i sin undersøkelse er at «musikalsk praksis i barnehagen i overveiende grad er avhengig av enkeltpersoner med et spesielt personlig engasjement for musikk» (Knudsen et al., 2015, s. 4). Etter funn i sitt eget materiale, gjennom intervju og observasjon, kom de frem til fem ulike idealtypiske veivisere: *DJ-en, tilretteleggeren, korlederen, omsorgsgiveren og artisten*. De fem ulike idealtypiske veiviserne er «konstruert for å tydeliggjøre og understreke trekk vi har forstått som vesentlige» (Knudsen et al., 2015, s. 5). De favner spennet og mangfoldet av musikalske veivisere i dagens barnehager. De fem ulike idealtypiske veiviserne har ulike tilnærminger til musikk i barnehagen.

DJ-en er en formidler av ferdig innspilt musikk og tar aktivt i bruk digitale verktøy i musikkarbeidet i barnehagen (Knudsen et al., 2015, s. 5). Denne veiviseren er opptatt av barns medvirkning og spiller musikk etter barnas ønsker, samtidig som den benytter musikken for å sette ulike stemninger.

Tilretteleggeren er uten formell musikkbakgrunn og erfaring, men forstår verdien av musikk. Tilretteleggeren er ikke av de som opptre og leder musikkaktiviteter, men bidrar til å skape musikkglede gjennom å legge til rette for at barna får utforske musikk på uformelle arenaer (Knudsen et al., 2015, s. 6). Eksempler på tilretteleggingen er å legge klart

musikkinstrumenter som en impuls på et lekeområde. Tilretteleggingen foregår i uorganisert frilek, og tilretteleggeren trekker seg gjerne litt tilbake etter å ha gitt barna impulsen.

Korlederen har pedagogisk utdanning, har klare musikalske målsettinger, og planlegger og leder musikken i voksenstyrte aktiviteter som samlingsstund (Knudsen et al., 2015, s. 7).

Denne veiviseren er opptatt av stemmebruk og rytme, og benytter seg gjerne av «de gode gamle» norske barnesangene. Musikkaktivitetene har fokus på musikkens egenverdi, men bidrar også til utvikling og læring innenfor andre fagområder som sosial samhandling, språk og motoriske ferdigheter.

Omsorgsgiveren bruker musikken som den mest naturlige måten å kommunisere med småbarn på, og anerkjenner og følger opp barnas spontansang og improviserte rytmeleker (Knudsen et al., 2015, s. 7). Omsorgsgiveren benytter seg av sang og musikk i hverdagssituasjoner som ved stallebordet og i sandkassa. Musikken har en viktig rolle i omsorgen som gis, og omsorgsgiveren sitter observant tilgjengelig som en «musikalsk «ladestasjon» som barna kan oppsøke for å «lade batteriene» med sang, anerkjennelse og fysisk nærhet» (Knudsen et al., 2015, s. 7).

Artisten har omfattende uformell musikalsk bakgrunn og har et personlig behov for å uttrykke seg musikalsk (Knudsen et al., 2015, s. 8). I barnehagen bruker artisten sin egen musikkbakgrunn til å skape musikalske opplevelser med musikkglede og mestring, både for seg selv og barna. Artisten er svært aktiv selv i aktivitetene, tar barnas innspill og er opptatt av at barna skal ha det gøy.

2.3 Barns spontane musikalske uttrykk

Basert på funn og teori i denne oppgaven ønsker jeg å skille mellom planlagte og ikke-planlagte musikkaktiviteter. De planlagte musikkaktivitetene regner jeg som musikksamling hvor den voksne har planlagt ulike sanger og aktiviteter som skal foregå i løpet av samlingen. Jeg vil også plassere sang før måltid som en planlagt musikkaktivitet. Felles for disse er at den voksne har et tydelig mål med aktiviteten knyttet til musikkfaget. I denne oppgaven ønsker jeg å se nærmere på de ikke-planlagte musikkaktivitetene. De som oppstår spontant i barnehagehverdagen. Her inkluderer jeg situasjoner som spontan sang i lek, voksne som plukker opp barnas spontane musikalske uttrykk, og andre situasjoner som ikke er planlagt av

den voksne på forhånd og med et konkret mål. I dette underkapittelet ser jeg nærmere på hvordan den voksne bidrar til barns spontane musikalske uttrykk.

2.3.1 Den lekne voksne

Spontanitet i den voksnes musikalske uttrykk preges av lekenhet. Hodneland ser på lekenhet som «tilstedeværelse og åpenhet i øyeblikket og tillit til at ens egne og andres innspill kan bringe øyeblikket videre» (Hodneland, 2019, s. 81). Lekenhet er en holdning som er uavhengig av faglig kompetanse. Innenfor musikkfaget innebærer lekenhet å bruke egen stemme og kropp til å by på seg selv gjennom lek og moro. Lekenhet har en forbindelse til å våge det uforutsette, og «forespeiler en holdning som er åpen, undrende, utforskende og mottagelig for menneskelige møter og samspill» (Hodneland, 2019, s. 82).

Hodneland ser på lekenhet med innfallsvinklene *undring*, *innsikt* og *mot* (Hodneland, 2019, s. 86). *Undring* er en naturlig del av barns væremåte, og gir en forskende og leken tilnærming til kunnskap og oppdagelse. *Innsikt* innebærer kunnskap og erfaring, og handler om å stole på at man har det som skal til for å skape trygge, utforskende og lekne musikalske rom. *Mot* handler om å stå imot frykten for å miste kontroll eller feile, og å akseptere at kreativt arbeid med barn ikke alltid går etter planen.

2.3.2 Sangrepertoar

Sangrepertoaret er grunnleggende materiale for personlige uttrykk og impulser for spontansang (Sæther, 2019, s. 99). Sæther viser til Jon-Roar Bjørkvold når han skriver at «[...] barn interesserer seg for et bredt spekter av sanger og musikkuttrykk [...]» (Bjørkvold, 2005 i Sæther, 2019, s. 99). Barn med et rikt sangrepertoar, med ulike sjangre, vanskelighetsgrader, former og temaer, bruker det gjerne som råmateriale i fantasi og kreativ, improvisert musikalsk lek. Sangrepertoaret fungerer som en impuls til barnets videre spontane uttrykk. Sæther ser på det musikalske integrert i leken, og ser sammenheng mellom lek og spill, fra det engelske ordet *play* (Sæther, 2019, s. 100). I leken finner vi bevegelse og lyd, hvor barnet tar i bruk sanseapparatet sitt i utforskning av spenningen mellom fantasi og virkelighet (Sæther, 2019, s. 100). Barns spontane musikalske uttrykk kan være vanskelig å

oppdage og anerkjenne hvis en har snever musikkforståelse (Sæther, 2019, s. 100). Hvordan vi møter barnets spontansang avgjøres av hvordan vi ser på musikaliteten, hva vi observerer og hvordan vi oppfatter uttrykkene.

Barns musikalske uttrykk kommer til syne gjennom imitasjon av lyder fra omverdenen, som for eksempel lyder til biler, sykebiler og galopperende hester (Sæther, 2019, s. 100-101).

Knudsen ser på disse lydene som kompleks, variert og mangfoldig spontansang, som ordløse sanger og lek med lyd (Knudsen, 2008, s. 162). Sæther skriver at barn bruker sang som direkte kommunikasjon som kommandoer, ledsagende til aktiviteten barnet holder på med, eller til seg selv som en spontansang knyttet til følelsene sine (Sæther, 2019, s. 101). Barn tar i bruk ferdigsanger og bruker dem fritt til å passe inn i deres aktivitet. Det er gjerne teksten barn endrer på slik at melodien forblir den samme, men budskapet er noe annet.

Ferdigsangen bidrar til improvisasjon og spontane uttrykk i leken, slik at sangen passer i den aktuelle situasjonen. Her ser vi hvorfor de voksne i barnehagen må bidra til å gi barna betydelig sangstoff å boltre seg i (Sæther, 2019, s. 102).

Sæther viser til et eksempel hos barnet til sin egen kollega (Sæther, 2019, s. 102). En to-åring synger begynnelsen av sangen «Mikkel Rev» igjen og igjen, og flytter strofen oppover i toneregisteret for hver gang. Når to-åringen nå er tre år, synger barnet sangen «Hjulene på bussen». Sangen inneholder bevegelser og lyder, hvor tre-åringen endrer teksten og finner på nye bevegelser og lyder. Barnet fyller også bussen med dyr som lager ulike lyder. Plutselig var det et dyr barnet ikke kunne lyden til, og måtte undersøke og til slutt finne opp en egen lyd til dyret. Den tekstlige improvisasjonen fikk barnet til å undre seg over fenomener og tingene det sang om (Sæther, 2019, s. 103).

Å berike barns sangrepertoar kan bidra til meningsskaping og danning for barna. Onsrud viser til Campbell som ser på sang som noe meningsskapende barn kan benytte seg av på egne betingelser, for å forstå seg selv i verden (Campbell, 2010 i Onsrud, 2019, s. 50).

Barnehageansatte må jobbe for å utvide barnas sangrepertoar utover hva de selv oppdager. Ved å bevisst og aktivt jobbe med kjente og ukjente sanger for barna, bidrar den barnehageansatte til barnas danning og meningsskaping (Onsrud, 2019, s. 50). Når barn skaper mening gjennom gjenstander, symboler og redskaper, skaper det nye erfaringer og forståelser av seg selv og verden (Onsrud, 2019, s. 52-53). Barna bruker altså sang som redskap til å bli kjent med seg selv i verden.

2.4 Musikk og følelser

I denne oppgaven ser jeg på personalets rolle i arbeid med musikk, men jeg vil likevel se på hva barna får ut av musikkarbeidet i barnehagen. Det er for å se hvordan personalets kompetanse om barn og musikk kommer til syne i praksisen deres.

En sterk kobling mellom musikk og følelser er knyttet til barnets behov for kjærlig omsorg gjennom deling av følelsesmessige stemninger i tidlig samspill (Vist, 2018, s. 507). Vist skriver at både barn og voksne har *indre kilder* til følelser i musikk, som gjør at våre lytteferdigheter og musikalske hukommelse gjør oss overrasket av ny musikk og gir glede av kjent musikk (Vist, 2018, s. 507). Barns evne til kryssmodalitet ved å sanse i én modalitet og knytte den til en annen modalitet, er avgjørende for sosial og emosjonell utvikling (Vist, 2018, 508). «Små barn (og voksne) kan altså oppleve mening og gjenkjennelse i en lyd med samme følelseskontur som sin egen sinnstilstand» (Vist, 2018, s. 508). Gjennom å bruke musikk som barnet har tidligere erfaringer og minner fra, kan omsorgspersonen bekrefte og akseptere barnets opplevelser og følelser.

En måte å se på musikk og følelser på er musikk som et *erkjennelsesredskap* for følelser (Angelo, 2019, s. 132). Angelo skriver at musikk som erkjennelsesredskap skal bidra til å gi oss bedre tilgang til og forståelse av våre egne følelser gjennom musikkopplevelser (Angelo, 2019, s. 132). Ulike følelser kan forklares verbalt, men kan forstås på andre måter gjennom å spilles eller høres. I skole- og barnehagesammenheng brukes musikk ofte til de positive følelsene og for å skape glede (Angelo, 2019, s. 133). Angelo viser til at barn mest sannsynlig også har andre følelser enn glede (Angelo, 2019, s. 133)

Omsorg er et vidt begrep både faglig og i dagligtale som kan ses fra ulike ståsteder og utgangspunkt. I barnehagen er fagbegrepet relevant da det er mye brukt i både barnehageloven (Barnehageloven, 2005) og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017). Et sentralt fundament i omsorg er at det alltid består av to individer (Tholin, 2018, s. 205). To individer i samme omsorgssituasjon kan ha to helt ulike oppfatninger av situasjonen. Den som mottar omsorgen, er nødt til å godta og akseptere handlingen til omsorgsgiveren for at det skal være omsorg. Uheldige omsorgssituasjoner kan komme hvor omsorgen betraktes som en praktisk handling uten et helhetlig bilde av hele situasjonen og begge individene (Tholin, 2018, s. 205). Hvordan de to individene deltar og anerkjenner den tosidige omsorgen preges av møtet, samspillet og relasjonen mellom dem.

Tholin legger vekt på at det er vesentlig å undersøke responsen på omsorgen som blir gitt, fordi begge partene har fundamentale roller i omsorgsrelasjonen (Tholin, 2018, s. 207). Personalets holdninger og kompetanse om omsorg vil komme til syne i møtet med barna og påvirke omsorgsrelasjonen i stor grad (Tholin, 2018, s. 209).

2.5 Personalledelse og kompetanseoppbygging

Etter å ha sett rammeplanens romslige føringer for musikkarbeid og variasjon av musikalitetssyn og musikkaktiviteter (Kunnskapsdepartementet, 2017), vil jeg trekke frem personalledelse og kompetanseoppbygging som sentralt for musikkarbeidet i barnehagen.

Pedagogisk leder har ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, og skal veilede og sørge for at krav fra rammeverk og lover oppfylles i det pedagogiske arbeidet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). En del av et slikt arbeid er personalledelse, integrasjon og personalutvikling. Integrasjon handler om det sosiale, trivsel og kompetanseutvikling, hvor det er klare sammenhenger mellom kvalitet i barnehagen og personalets kompetanse (Gotvassli, 2019, s. 142-143). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver understreker at «et kompetent pedagogisk personale er en forutsetning for et barnehagetilbud av god kvalitet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15).

Gotvassli viser til Linda Lai for å klargjøre begrepet *kompetanse* (Gotvassli, 2019, s. 145). Kompetanse er en sammensetting av kunnskaper, holdninger, ferdigheter og evner som trengs for å utføre aktuelle funksjoner og oppgaver etter satte krav og mål (Lai, 2004 i Gotvassli, 2019, s. 145). Gotvassli skriver at det i mange barnehager er en utfordring å utnytte og anvende kompetansen som finnes i barnehagen (Gotvassli, 2019, s. 145). I barnehagen handler kompetanseoppbygging om å benytte seg av kompetanse som allerede finnes, samtidig som kunnskapene, holdningene, ferdighetene og evnene styrkes og fornyes.

Innenfor kompetanseoppbygging kan vi se nærmere på mestringskompetanse. Gotvassli viser til fire begreper som alle har innvirkning på mestringskompetanse; fagkompetanse, sosial kompetanse, implementeringskompetanse/metodekompetanse og lærings- og endringskompetanse (Gotvassli, 2019, s. 146). Fagkompetanse er innsikt i enkeltfag, som for eksempel musikk eller fysisk aktivitet. Metodekompetanse handler om evne til å analysere en situasjon og bruke praktisk kunnskap om fremgangsmåter til å løse oppgaven (Gotvassli,

2019, s. 146). Sosial kompetanse er evnen til samarbeid og å løse mellommenneskelige konflikter. Læringskompetanse handler om å kunne lære og tilegne seg ny kunnskap.

En del av kompetanseutviklingen er veien fra behov til tiltak. Barnehagen må kartlegge hvilke kompetansebehov som trengs for å nå målene sine i det pedagogiske arbeidet (Gotvassli, 2019, s. 147). Etter kartlegging av behov må en se på utviklingen av den nødvendige kompetansen. Kompetansebehovene kan en dekke gjennom rekruttering, introduksjon, mobilisering av eksisterende kompetanse og konkrete opplærings- og utviklingstiltak (Gotvassli, 2019, s. 147). Etter relevans i bacheloroppgaven skal vi se nærmere på mobilisering av kompetanse.

Kompetansen til personalet i barnehagen består ikke kun av den kompetansen som blir tatt i bruk i hverdagslige funksjoner, oppgaver og mål (Gotvassli, 2019, s. 159). Personalet har også kompetanse som av ulike årsaker ikke kommer til syne og blir tatt i bruk. For å styrke kvaliteten i barnehagen er det viktig å gjøre tiltak for å synliggjøre den tause kunnskapen. Gotvassli skriver at for å være indre motivert og engasjert for en oppgave trenger personalet tro på sin egen kompetanse (Gotvassli, 2019, s. 160). Indre motivasjon styrer interessen for og ønsket om å gjøre oppgaven, gir økt skaperevne, styrker selvfølelse og arbeidslyst, og gir god måloppnåelse (Gotvassli, 2019, s. 160). Ytre motivasjon som belønning eller unngåelse av straff vil ikke ha de samme positive effektene som ved indre motivasjon.

Kompetansemobilisering vil gi personalet tro på egen kompetanse og opplevelse av tilhørighet, noe som vil gjøre at personalet i større grad benytter seg av egen kompetanse og styrker kvaliteten i barnehagen (Gotvassli, 2019, s. 161).

3 METODE

Metode er et redskap i arbeidet med å undersøke et forskningsspørsmål (Dalland, 2020, s. 54). Ulike typer metoder kan benyttes for å samle inn den dataen eller informasjonen en trenger til undersøkelsen sin. For best resultat av undersøkelsen, er det viktig å velge riktig metode. Valg av metode gjøres ideelt sett etter problemstilling, men metoden kan også påvirke valg av tema og problemstilling (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). Derfor er det viktig med forhåndskunnskaper om tema, formål og innsamlingsmetoder. Hvilken metode en benytter seg av vil ha betydelig innvirkning på resultatet av undersøkelsen, og er avgjørende for undersøkelsens helhetlige bilde (Dalland, 2020, s. 54).

3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategi

På bakgrunn av tema og problemstillingen min valgte jeg å benytte meg av kvalitativ metode. I hovedsak deles metode inn i kvantitativ metode som baserer seg på bredde, tall og med distanse mellom forsker og deltager, og kvalitativ metode hvor det legges vekt på dybde og betydning med et nærmere møte mellom forsker og informant (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). Jeg valgte å bruke metodene kort skriftlig intervju og observasjon. Gjennom observasjon av og samtale med barnehagepersonalet vil datamaterialet være orientert mot subjektive opplevelser, erfaringer og meninger som ikke kan tallfestes eller måles (Dalland, 2020, s. 54). Hensikten med å ha et kort skriftlig intervju var å kartlegge personalets utdanning og bakgrunn, holdninger til og kompetanse i musikk, samt hva de selv opplever som musikkaktiviteter og gjennomføring av disse. Observasjon gjorde jeg for å se personalets praksis og se dem i musikalske samspill med barna. Ved å ta i bruk både skriftlig intervju og observasjon fikk jeg innsyn i hva de selv tenker og sier, og kan sammenligne det med praksisen deres. Jeg benyttet meg av både observasjon og kort skriftlig intervju, men ser på observasjon som hoved-metoden min.

3.2 Observasjon som innsamlingsmetode

Observasjon som metode brukes til å studere det folk gjør, gjennom syns-, hørsels- og luktesansen (Dalland, 2020, s. 100-101). Observasjon som metode kontra observasjon i dagliglivet er forskjellig i forhold til vektlegging av hva som observeres, sansebruken i observasjonene og detaljene en får med seg. Ved bruk av observasjon er det viktig å tenke på hvorfor en observerer. I begrunnelse av hvorfor observasjon er den riktige metoden, må en se på hva som gir best svar på problemstillingen sin (Dalland, 2020, s. 102). I min problemstilling ønsker jeg å finne ut av personalets musikalitetssyn og kompetanse, i kombinasjon med tilbudet av musikkopplevelser for barna. Observasjon gir oss tilgang til sosiale settinger hvor man studerer det folk gjør, mens i intervju undersøker man det folk sier (Tjora, 2021, s. 62). Observasjon er en metode som kan gi meg innsikt i personalets praksis og hva de tilrettelegger for og praktiserer av musikalske aktiviteter. Gjennom observasjonene fikk jeg tilgang på hva personalet faktisk gjorde, kontra å kun høre beskrivelser av det de tenker de gjør gjennom et intervju.

Når observasjon benyttes som metode i en undersøkelse er det viktig å tenke over hvem en observerer, hva som skal observeres og hvordan det skal gjøres. I observasjonen til bacheloroppgaven min ønsket jeg å observere personalets praksis i barnehagen, i planlagte og spontane musikkaktiviteter. Å observere mennesker gir mulighet til å se menneskets handlinger og samhandling, og hvordan de opptrer i det fysiske miljøet (Dalland, 2020, s. 102). Observasjonen av praksis kan vise ulikheter fra hva de sier selv at de gjør kontra hva de faktisk gjør. Mennesket er komplekst, noe som gjør at observasjonen bør være omfattende i form av å se kroppsspråk, ansiktsuttrykk og lytte til verbalspråket. Det er viktig å ta vare på alle observasjonene, slik at en kan sette flere observasjoner sammen for å skape et helhetlig bilde av mennesket (Dalland, 2020, s. 102). På bakgrunn av at jeg ønsket å observere personalets praksis valgte jeg å være en ikke-deltagende observatør. Som ikke-deltagende observatør har man muligheten til å sitte i ro, følge nøye med på detaljer og notere underveis. Hva vi oppfatter når vi observerer og hvilke data vi får påvirkes av hvem vi er, hvilke forutsetninger vi har, evne til oppmerksomhet, forhåndskunnskap, og sosiale og personlige bakgrunn (Dalland, 2020, s. 103). Bevissthet rundt egen observatørrolle vil derfor være avgjørende for resultatet av observasjonene.

3.3 Valg av informanter

Da jeg skulle velge informanter ønsket jeg å kontakte noen jeg allerede hadde en relasjon til. Jeg valgte informanter på bakgrunn av relasjonen jeg hadde til dem. Jeg visste at her er det variasjon i personalgruppa og flere lekne voksne som byr på musikk. Det ville gi meg god og relevant data. Jeg var ganske sikker på at de ville takke ja til å delta, og at de derfor kunne gi meg adgang til feltet. Jeg brukte relasjonen mellom meg og de ansatte til å skape trygghet for dem, og for at min tilstedeværelse skulle påvirke deres praksis så lite som mulig.

Jeg tok også et strategisk valg av informanter. Et strategisk valg gjøres når man velger informant med bestemte kunnskaper eller erfaring (Dalland, 2020, s. 79). I henhold til problemstillingen i min bacheloroppgave ønsket jeg at informantene mine skulle være en variert personalgruppe med pedagogisk leder, barne- og ungdomsarbeider og ufaglært assistent. Det var for å få et bredere innblikk i personalgruppa, og for å undersøke hvordan holdninger og kompetanse kommer til uttrykk i praksis i en personalgruppe med ansatte med ulik utdanning. En del av personalgruppen jeg observerte var barnehagelærere.

Barnehagelærere er primærkilder på sitt område, noe som kan ha en positiv innvirkning på oppgaven i den form av at de både kan bidra med egne erfaringer og opplevelser, samtidig som de kan være saklig og faktaorientert (Dalland, 2020, s. 80-81). Mine informanter som var barnehagelærere, viste i det korte skriftlige intervjuet at de hadde flere faglige perspektiver enn de ansatte som ikke hadde barnehagelærerutdanning.

3.4 Gjennomføring av observasjon

3.4.1 I forkant av gjennomføring

I forkant av observasjon var det viktig at jeg var klar over observatørrollen jeg skulle gå inn i. I kvalitative metoder som intervju og observasjon er forskeren *instrumentet*, og resultat vil preges av forskerens bakgrunn og personlighet (Dalland, 2020, s. 57). Dataene jeg får under observasjon vil påvirkes av mine forkunnskaper, forberedelser og personlighet. Derfor er det viktig å være bevisst over og reflektert rundt sin egen rolle som observatør. I observasjon er det mye forskjellig å observere, og resultatet påvirkes av hva jeg får med meg, hva jeg ser etter, hva jeg hører og hva jeg noterer, og senere hvilke data jeg velger å ta i bruk i analyse og

drøfting. Refleksjon over egen rolle, innsamlet data og metode har vært viktig for at resultatet skal bli så godt som mulig.

På forhånd av observasjon bør man ta nødvendige forhåndsregler i forhold til hvilke forhold som kan påvirke observasjonen (Dalland, 2020, s. 104). En viktig del av mitt forarbeid og i gjennomføring av observasjonen, var i forhold til relasjonen jeg har til personalet jeg skulle observere. Jeg ønsket ikke at relasjonen skulle påvirke selve datamaterialet, og var nøye med å notere nøyaktig hva jeg så og hørte, fremfor hva jeg tenkte at skjedde. Detaljer som ansiktsuttrykk, blick og ord ble viktig.

3.4.2 Under gjennomføring

Jeg tok kontakt med barnehagen jeg ønsket å besøke, med forespørsel om å samle data til bacheloroppgaven min. Jeg ga muntlig informasjon om prosjektet, frivilligheten med å delta og samtykke. Når jeg fysisk ankom barnehagen og avdelingen jeg skulle observere presenterte jeg meg for personalet. Jeg gikk rundt til hver enkelt ansatt og gikk igjennom informasjon- og samtykkeskjema sammen med dem, slik at de kunne stille spørsmål hvis noe var uklart. Her fikk de også intervjuguiden til det skriftlige intervjuet. Siden jeg besøket barnehagen i tre dager, fikk de på denne måten flere dager på seg til å svare på spørsmålene og kunne sette seg ned med det en gang de hadde god tid til å svare. Jeg ønsket ikke at svarene skulle være forhastet på grunn av dårlig tid.

Før jeg startet med observasjon gjorde jeg meg kjent i det fysiske rommet. For å observere naturlige, spontane og hverdagslige situasjoner, var jeg en ikke-deltagende observatør og satte meg i et hjørne av rommet. Min tilstedeværelse i seg selv kunne påvirke de jeg observerte, så jeg gjorde tiltak for at jeg i hvert fall skulle være minst mulig synlig. Tjora skiver at observatøren i begynnelsen er et fremmedelement i omgivelsene, men at de som observeres ofte blir fortrolig med tilstedeværelsen og glemmer den litt fordi de er i en arbeidssituasjon (Tjora, 2021, s. 83). Relasjonen mellom meg og personalet tror jeg var en fordel for at personalet ikke skulle føle på ubehag ved å bli observert, og at relasjonen vår gjorde det mer naturlig. På dag to spurte jeg en av informantene om de merket at jeg var til stede og om det påvirket væremåten deres. Da fikk jeg til svar at de ikke tenkte så mye på det, siden de kjenner meg og jeg har vært der tidligere. Informasjonen jeg ga om hva jeg ønsket å observere

kan også ha påvirkning på dataene, da de ansatte var klar over at jeg observerte personalet og musikkaktiviteter.

Med nøytral penn og notatbok noterte jeg alle samspillene hvor planlagte og ikke-planlagte musikkaktiviteter kom til syne, gjennom en blanding av løpende protokoll og loggbok. I observasjonsmetoden løpende protokoll skal observatøren få med seg så mye som mulig av hva som skjer rundt ett barn i observasjonsperioden, og bør derfor ha en begrenset tidsperiode (Frønes, 2019, s. 69). I mitt tilfelle observerte jeg ikke ett barn, men én og én voksen i samspill med barn. Siden jeg kun noterte situasjoner der musikk var i spill, hadde jeg tidspauser mellom hver observasjon slik at jeg kunne ha et skjerpet fokus under observasjonene.

På slutten av hver dag jeg observerte satte jeg meg ned og finskrev observasjonene. Da fikk jeg gått igjennom og notert eventuelle ting jeg ikke hadde rukket å notere, samtidig som jeg gjorde noen situasjoner jeg hadde notert om til praksisfortellinger. Frønes skriver at praksisfortellinger er en observasjonsmetode med en hel observasjonsprosess, med sanseregistrering, nedtegnelse og refleksjon, noe som gjør at subjektet er sterkt til stede (Frønes, 2019, s. 95-96). I praksisfortellingene er det mine egne sanseregistreringer som påvirker, samtidig som refleksjonen også gjøres kun av meg og ikke de involverte i situasjonen. Likevel bruker jeg denne observasjonsmetoden fordi det skaper en god oversikt over situasjoner og den beskriver alt som skjer. Det er også den observasjonsmetoden jeg føler meg tryggest på, og derfor har grunnlaget for å gi best helhetlig data.

3.5 Analyse

Analysearbeid dreier seg om å redusere datamengden gjennom å skape orden og struktur i datamaterialet (Bergsland & Jæger, 2022, s. 45). Arbeidet med observasjonene var å gjøre de om til skriftlig tekst med alle detaljene som er nødvendig for å skape et godt helhetlig bilde av situasjonene. Etter å ha finlest gjennom materialet flere ganger, ble det en utvelgelsesprosess med å plukke ut hva som var mest relevant for oppgaven. Allerede underveis i datainnsamlingen gjorde jeg funn jeg ønsket å ta med videre. Det ble derfor et viktig arbeid i å styrke disse slik at det ble gode, forståelige observasjoner, samtidig som jeg sorterte ut de viktigste funnene.

Jeg visste tidlig hvilke funn jeg ønsket å drøfte videre. Det var på bakgrunn av egen personlig interesse for temaene, spennende situasjoner og funn, og interessant teori. Underveis i drøftingen og når jeg fordypet meg enda mer i teorien knyttet til funnene, gjorde jeg enda flere interessante funn. På denne måten ble både litteraturen og teorien jeg hadde på forhånd av datainnsamlingen og det jeg oppdaget underveis etter datainnsamlingen viktig for drøftingen.

3.6 Kvalitetsvurdering

For å vurdere en studies kvalitet brukes begrepene *reliabilitet* og *validitet* (Bergsland & Jæger, 2022, s. 43). Det er uenigheter om hvorvidt reliabilitet og validitet passer til en kvalitativ studie eller ikke, men jeg velger å benytte meg av disse to begrepene. Reliabilitet knyttes til påliteligheten av forskningen og datamaterialet. Dalland ser på pålitelighet gjennom bakgrunnen til forskeren, innsamling av datamateriale og eventuelle feilkilder (Dalland, 2020, s. 58). Min faglige bakgrunn og personlighet har innvirkning på min gjennomføring av datainnsamling, hva jeg har sett etter og tatt med av datamateriale, hvilke teorier og hva slags litteratur jeg har valgt å inkludere og hvordan jeg kommer frem til funn og drøfter disse. Gjennom å gi et åpent blikk inn i hele prosessen fra valg av tema og problemstilling, gjennomføring av datainnsamling, og til analyse og drøfting, gir jeg leseren mulighet til å vurdere oppgavens reliabilitet.

Validitet ser man gjerne på som troverdighet og gyldighet av studien. Validitet knyttes til troverdighet og om metoden er egnet til undersøkelsen (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44). Repstad beskriver validitet som om vi faktisk har målt det vi ønsker å måle (Repstad, 2007, s. 134), og viser til Thagaard som spør om forskningen er utført på en tillitvekkende måte (Thagaard, 1998 i Repstad, 2007, s. 135). Jeg mener at kvalitativ metode er metoden som passer best til min problemstilling. På bakgrunn av problemstillingen om personalets musikalitetssyn, musikkkompetanse og praksis i barnehagen, mener jeg at både observasjon og skriftlig intervju er nødvendig for å få et best helhetlig bilde av de ansatte. Knyttet til metoden vil informasjonen intervjuet viser påvirkes av spørsmålene i intervjuguiden. Observasjonene vil uansett bli påvirket av at det kun er mitt øye som ser, men forberedelsene og gjennomføring gir et innblikk i hvordan jeg arbeidet for å styrke validiteten oppgaven.

3.7 Etiske retningslinjer

Etiske dilemmaer knyttes til flere sider av en undersøkende bacheloroppgave. Forskerens etiske ansvar knyttes til de tre hovedprinsippene informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). Få mennesker vet hva det innebærer å bli observert, og informert samtykke skal sikre at deltagerne får informasjon om hensikten med innsamling av materialet (Dalland, 2020, s. 126).

Til mine deltagere lagde jeg et informasjons- og samtykkeskjema som alle fikk hvert sitt av. Der informerer jeg deltagerne om formålet med undersøkelsen, hva det innebærer for deltageren, informasjon om frivillighet av deltagelse og hvordan jeg oppbevarer dataene. Bergsland og Jæger skriver at informasjons- og samtykkeskjema skal inneholde informasjon om overordnede mål, at det er frivillig å delta og at en kan trekke seg uten konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). De presiserer samtidig at informasjonen og skjemaet skal være tydelig og nøytralt for å unngå tolkninger og press (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). Før gjennomføring av observasjon og skriftlig intervju gikk jeg gjennom skjemaet sammen med hver enkelt deltager, slik at de kunne stille spørsmål hvis de lurte på noe. Etterpå fikk de tid for seg selv til å lese og skrive samtykke, slik at de ikke skulle føle på press til å delta.

Konfidensialitet innebærer å anonymisere personlige data slik at informasjonen ikke avslører deltagerens identitet (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). Gjennom observasjon kan en komme i situasjoner hvor en får flere opplysninger enn beregnet eller kan komme til å avsløre dårlig praksis (Dalland, 2020, s. 126). I mitt innsamlede datamateriale har det vært viktig for meg å kun ta i bruk observasjoner som er relevant for problemstillingen. I oppgaven min har alle deltagerne fått fiktive navn. De fiktive navnene blir brukt gjennom hele kapittel 4 funn og drøfting.

Konsekvenser vurderes med hensyn til mulig skade eller belastning for deltagerne, for å ivareta deltagerens integritet (Bergsland & Jæger, 2022, s. 49). Oppgaven min er ingen vurdering av personalets evner eller praksis. Det er en undersøkelse for å se sammenhenger mellom personalets bakgrunn og praksis. Barnehagen skal få tilsendt oppgaven etter at den er ferdig og levert. Da kan de se funnene og drøftingen av deres egen praksis, og hvis de ønsker, bruke den til refleksjon og videre kompetanseutvikling.

4 PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING

I lys av teorien jeg har presentert i kapittel 2 og det innsamlede datamaterialet mitt, vil jeg nå drøfte funn knyttet til problemstillingen «Hvordan kan personalets musikalitetssyn og kompetanse i musikk påvirke deres musikalske praksis i barnehagehverdagen?».

I dette kapitlet har jeg satt sammen funn og drøfting. Det har jeg gjort for å få en bedre oversikt. Kapitlet er delt inn i underkapitler på bakgrunn av de ulike funnene.

Gjennomgående i funn og drøfting kapitlet vil jeg ta for meg fire informanter som er med i min empiri. Informantene har fått de fiktive navnene Anne, Bente, Camilla og Dina.

Datamaterialet viser ulikheter i hvordan personalgruppen praktiserer musikk i barnehagehverdagen. For å se på variasjonene av musikkens plass hos personalet, bruker jeg de fem ulike idealtypiske veiviserne i undersøkelsen «Barnehagens musikalske veivisere» av Knudsen, Aglen, Danbolt & Engesnes (Knudsen et al., 2015).

4.1 Forskjell mellom eget syn og praksis

Et interessant funn i datamaterialet er forskjellen mellom hva personalet svarte i det korte, skriftlige intervjuet og hva jeg observerte i praksis. Assistentene og fagarbeiderne skriver at tilrettelagte og spontane musikkaktiviteter stort sett er sang ved matbordet og i samling, og at de synger med dersom barna begynner å synge. Samtidig gjør jeg observasjoner som viser at de gjør mye mer enn det de forteller i intervjuet og kanskje mer enn de selv er bevisst på. På bakgrunn av intervjuene og observasjonene blir jeg nysgjerrig på hva som gjør at det er matsang og samling som dominerer i musikkforståelsen og hvordan musikalitetssynet påvirker den musikalske praksisen.

4.1.1 Informantens musikalitetssyn

I det korte skriftlige intervjuet får Camilla spørsmål om å beskrive sitt forhold til musikk. Camilla svarer «ikke så god i musikk, men synger en del med barna på jobb». Svaret viser et absolutt musikalitetssyn med fokus på ferdigheter (Angelo, 2019, s. 42). Camilla omtaler

musikk som noe en er god eller dårlig på. Under spørsmål om realkompetanse i musikk har Camilla musikktimer på skolen og noen få år med korps og kulturskole å vise til. Om en ser på hva Angelo sier om sosiale og kulturelle strukturer, kan musikalitetssynet Camilla beskriver ha en sammenheng med de sosiale og kulturelle strukturene og den sosiale bakgrunnen til informanten (Angelo, 2019, s. 54). Gjennom å sammenligne Camilla sitt svar på det korte skriftlige intervjuet og det jeg observerer av informanten i praksis, taler praksisen imot informanten sitt musikalitetssyn.

4.1.2 Forskjell i praksis

Observasjoner av Camilla sin praksis i samspill med barn i spontane musikkaktiviteter viser et bredt musikalitetssyn. Observasjonen er en kontrast til det Angelo skriver om Sæther sin undersøkelse og Brändström sine musikalitetsperspektiver (Angelo, 2019, s. 40).

Informasjonen fra det korte skriftlige intervju av Camilla viser informantens syn på seg selv som ikke-musikalsk og med et absolutt musikalitetssyn. Til tross for et slikt musikalitetssyn viser Camilla en bred forståelse av musikalitet i praksis.

Gjennom observasjon av praksis viser Camilla seg som den musikalske veiviseren *omsorgsgiveren* (Knudsen et al., 2015, s. 7). Camilla var en rolig og trygg voksen, og var veldig tilstedeværende for barna. Camilla satt ofte på gulvet i nærheten av barnas lek, og fungerte som en «ladestasjon» for barna. Når Camilla satt på gulvet kom barna bort til henne, satt litt på det trygge fanget og «ladet» opp, før de gikk tilbake til leken de var i.

Tilstedeværelsen, ladestasjonen og omsorg gjennom musikk kom til syne i en situasjon jeg observerte og skrev ned som en praksisfortelling. I praksisfortellingen ser vi Camilla i samspill med en gutt på 2,5 år.

Det er frilek inne på avdelingen. Camilla sitter på gulvet og ser på barna leke. I bakgrunnen spilles en BliMe-sang over høyttaler. Noen av barna synger og danser til musikken. En gutt faller og begynner å gråte. Camilla sitter i nærheten og er raskt fremme. «Oi, fikk du vondt?» spør Camilla gutten og løfter han på fanget sitt. Camilla ser på hvor barnet viser at det var vondt, stryker og blåser på området. Camilla begynner å vugge frem og tilbake, og synger med til sangen. Gutten slutter å gråte og

et lite smil kommer til syne. Camilla tar tak i armene til gutten og vinker de frem og tilbake i takt med musikken. Gutten begynner å le.

I denne situasjonen var Camilla raskt til stede, anerkjente barnet og brukte musikken som hjelpemiddel i trøst. Det gjorde at guttens vonde opplevelse raskt ble gjort om til noe fint, samtidig som de to hadde en spontan musikalsk opplevelse sammen. Omsorgsrelasjonen er god i samspillet mellom barnet og Camilla. Camilla tar et valg når hun setter barnet på fanget og skaper en god omsorgssituasjon. Her kunne den «enkle og praktiske» løsningen vært å hjelpe barnet opp på beina, spørre om det gikk bra og lekt videre. Camilla velger å sette barnet på fanget og synge sammen, noe som skaper et samspill og en musikalsk opplevelse mellom dem. Da bruker Camilla musikken i bakgrunnen som en måte å glede barnet. Barnet aksepterer omsorgen (Tholin, 2018, s. 205) gjennom å bevege seg, smile og le sammen med Camilla. Den tosidige omsorgen preges av møtet, samspillet og relasjonen mellom dem.

4.2 Å være en leken voksen

4.2.1 Spørsmål om mot

I det korte skriftlige intervjuet forteller Dina at hun har et ønske om å være mer selvsikker i musikalske og lekne aktiviteter. Dina stiller spørsmål til egen alder i musikkaktiviteter, og at det kanskje føles mer kleint for de voksne i 20-årene kontra de voksne i 50-årene. Dina sammenligner seg selv med de andre på avdelingen, og forteller at det kan være vanskelig å tørre å by på seg selv i like stor grad som de andre. Til tross for usikkerheten er hun veldig bevisst på det, og forteller at det er noe informanten jobber med og øver på. Ønsket om selvsikkerhet til lekenhet er til stede, og Dina er åpen om at «det kommer seg».

Dina har et spennende syn på musikalitet. At Dina forteller at det er vanskelig å by på seg selv og ønsker å være en leken voksen viser at hun har en bred forståelse av musikalitet og har et relativistisk musikalitetsperspektiv (Angelo, 2019, s. 42). Dina sitt relativistiske musikalitetsperspektiv er i kontrast til Camilla sitt absolutt musikalitetssyn. Forskjellene mellom disse perspektivene sier Angelo at handler om ferdighetsorienteringen og bredden (Angelo, 2019, s. 42). I Dina sitt musikalitetssyn innebærer det musikalske å tørre å være en

leken voksen som byr på seg selv gjennom sang, dans og bevegelser. Angelo ser sammenhenger mellom musikalitetssyn og sosiale og kulturelle perspektiver (Angelo, 2019, s. 54). I det korte skriftlige intervjuet svarer informanten lite om sitt forhold til og realkompetanse i musikk, og har musikk som noe å lytte til på fritiden.

Synet Dina har på den lekne voksne samsvarer til hvordan Hodneland (2019) ser på lekenhet. Lekenhet handler om å by på egen kropp og stemme, slippe seg løs og ikke være redd for det uforutsigbare (Hodneland, 2019, s. 81-82). Dina forteller at å by på seg selv er utfordrende og kan være litt kleint. En innfallsvinkel til å utforske lekenhet, er *undring, innsikt og mot*. Ved å møte verden på barnets nivå og delta gjennom deres naturlige undring, får man en lekende tilnærming til omgivelsene. Dina forteller om en slags frykt for å slenge seg med, noe som kan ha en sammenheng med tryggheten gjennom innsikt og mot. For å være en lekende voksen må en stole på egne kunnskaper og erfaringer, samtidig som en ikke er redd for å miste kontroll eller feile (Hodneland, 2019, s. 86). Hodneland forteller at spontanitet og musikalsk lekenhet er noe som ikke alltid kommer naturlig (Hodneland, 2019, s. 81). Derfor må vi øve oss på å slippe kontrollen, ha åpenhet for øyeblikket, og undre og oppdage sammen med barna. Dina forteller om et ønske om å tørre, og at hun øver på å bli en mer leken voksen.

4.2.2 Informantens musikalske praksis

I praksis viser informanten Dina seg som den musikalske veiviseren *DJ-en* (Knudsen et al., 2015, s. 5). Dina brukte mye høyttaler og innspilt musikk både i bakgrunn av frilek og til barnas sang- og danseopptredener. Barna kom med stadige innspill til musikken de ville høre på, noe Dina flittig fulgte opp. Ved å gjøre det slik får barna medvirke i musikkopplevelsene sine. I det korte skriftlige intervjuet forteller Dina at barns medvirkning er viktig i musikkarbeidet og musikkaktivitetene hun setter i gang. Dina viser seg også som *tilretteleggeren*. Hun var ikke den som viste seg mest fram og tok styringsrollen, men jobbet flittig litt «i bakgrunnen» med å legge til rette for musikkopplevelser for barna. Dina tilrettelegger blant annet ved å sette på musikk, gi barna impulser til klapping til musikk og starter dansebevegelser. Disse små impulsene plukket barna opp og fortsatte, mens Dina ofte trakk seg tilbake og observerte.

Observasjonene mine viser at Dina kun benyttet seg av glade og positive «godlåter». Gladmusikken ga rom for at barna kunne synge, danse og hoppe av glede, gjøre opptredener og uttrykke seg gjennom musikken. Den ble brukt som et *erkjennelsesredskap* (Angelo, 2019, s. 132) som bekreftet barnas glade følelser gjennom musikkopplevelser. Barna så ut til å være i godt humør før, under og etter at musikken ble spilt. Barna fikk styrke sin sosiale og emosjonelle utvikling gjennom musikken som passet til deres egne følelser og sinnstilstand (Vist, 2018, s. 508). Angelo viser til barnehagens bruk av musikk for å skape glede og positive følelser, og ser barnehagens utviklingspotensial til å bruke musikken til andre følelser som sinne, misunnelse og ensomhet (Angelo, 2019, s. 133). Observasjonene mine i denne bacheloroppgaven viser den samme bruken av musikk for å skape glede som Angelo beskriver. Alle observasjonene av musikkaktiviteter med ferdig innspilt musikk inneholder glade og positive sanger, hvor sinnsstemningen i hele rommet er glede.

Som veiviserne *DJ-en* og *tilretteleggeren* viser Dina at hun benytter musikk i barnehagehverdagen. Hvis man ser på sammenhengen mellom Dina sin musikkkompetanse og praksis, kan innspilt musikk være et trygt verktøy i musikkarbeidet. Hun ser verdien av musikkopplevelsene, samtidig som hun gjør det beste ut av sine forutsetninger. Når Dina tar imot barnas innspill og lar dem medvirke, utfordrer hun sin egen spontanitet og lekenhet, og øver på å utforske musikken i møter og samspill med barna.

4.3 Mangfold av kompetanse

For å se på mangfoldet av kompetanse i personalgruppen vil jeg først se på musikalitetssynet og kompetansen til to av det resterende i personalet, før jeg drøfter selve mangfoldet.

4.3.1 Kompetansen i praksis

Informantene Anne og Berit viser i det korte skriftlige intervjuet at de har et nokså likt musikalitetssyn. De forteller at de er glade i musikk og bruker det aktivt i barnehagen. Her viser de begge til både spontane og tilrettelagte musikkaktiviteter i frilek og samlinger. De har kompetanse som gjør at de ser verdien av bruk av musikk, og kan bruke kompetansen til å begrunne valgene de tar og aktivitetene de gjør. Musikalitetssynet deres drar likheter til

Brändström sine relativistiske musikalitetsperspektiver, som innebærer bredde og amatørers musikkglede (Angelo, 2019, s. 42).

Anne viser seg sterkest som den musikalske veiviseren *korlederen*, og noe som *omsorgsgiveren* (Knudsen et al., 2015, s. 7). Bente viser seg også som *korlederen* og *omsorgsgiveren*, men uten å være en av veiviserne mer enn den andre. Anne tok ansvar for de daglige samlingsstundene, med musikalske målsettinger og fokus på stemmebruk, rytme og bevegelser. Ved å benytte seg av musikken som naturlig i kommunikasjon og hverdagssituasjoner med små barn, kommer *omsorgsgiveren* til syne. Jeg har ut fra observasjonene skrevet en praksisfortelling om en spontan, musikalsk situasjon på stellebordet som gjorde inntrykk på både barn og voksne. I praksisfortellingen ser vi Anne i samspill med en gutt på 2,9 år.

Det er bleieskift før leggetid. Anne og en gutt er på vei til stellebordet. Gutten klatrer opp på stellebordet og legger seg på ryggen. I taket over stellebordet henger en spilledåse med små bamsefigurer. Gutten ser og peker på spilledåsen. «Ja se på den!» sier Anne engasjert. Hun strekker seg opp og skrur på spilledåsen. Den begynner å spille en melodi. Anne nynner med på melodien til spilledåsen. De snakker om figurene på spilledåsen. «Se de danser» sier Anne. «Ja» svarer gutten etterfulgt av et smil og en liten latter. Etter stellet nynner Anne på melodien på vei inn til sovesalen. Etter gutten er lagt i vogna og Anne har gått, nynner gutten på melodien fra spilledåsen.

I praksisfortellingen kan vi se en spontan musikkaktivitet hvor Anne bruker musikkelementer til å skape en god opplevelse for barnet. Å ligge på stellebordet er en sårbar situasjon for barnet, noe som forsterker viktigheten av å gjøre det til en god opplevelse. Anne viser barnet praktisk omsorg ved å skifte bleie og legge barnet til å sove. Samtidig vises omsorgen i at Anne gjør situasjonen til en god opplevelse for barnet. De er i en god omsorgsrelasjon og har et godt samspill. Tholin skriver om omsorgssituasjonen som en relasjon mellom to parter hvor begge partene må anerkjenne omsorgen (Tholin, 2018, s. 205). Barnet i praksisfortellingen viser anerkjennelse til omsorgen ved å delta i samspillet, snakke med Anne og le. Omsorgssituasjoner som er uheldige forklarer Tholin som de hvor det praktiske gjøremålet er

det viktigste (Tholin, 2018, s. 205). I verste fall kunne Anne skiftet bleie på barnet, lagt det i sengen og kalt det omsorg, uten å skape en god opplevelse for barnet gjennom omsorgssituasjonen. Anne tar seg god tid til barnet slik at fokuset og omsorgen ikke er på den praktiske oppgaven, men på samspillet.

Musikken som spilles av spilledåsen, bidrar til å skape følelser til musikken og emosjonell tilknytning. Melodien er mye brukt som god natt-sang, med myke toner og rolig tempo. Barnet nynner på melodien når det ligger i vogna, noe som viser barnets emosjonelle tilknytning til melodien. Melodien gir barnet en følelsesmessig stemning til at nå er det rolig, natt og på tide å sove. Barnets *indre kilder* (Vist, 2018, s. 507) bruker den trygge og gode melodien til å roe seg selv til søvn. Evnen barn har til kryssmodalitet bidrar til sosial og emosjonell utvikling, og barnet kan gjenkjenne lyden til sin egen sinnstilstand (Vist, 2018, s. 508). Angelo ser på denne bruken av musikk som et *erkjennelsesredskap* (Angelo, 2019, s. 132). Anne bruker melodien som et *erkjennelsesredskap* til å bekrefte og akseptere barnets følelse av å vær trøtt. Musikken og melodien blir brukt til å gi tilgang til og forståelse av barnets følelser.

4.3.2 Mangfoldet i personalgruppen

Personalgruppen er mangfoldig og praktiserer musikk på ulike måter. Ulikhetene gir et mangfoldig tilbud av musikkopplevelser for barna. Personalet utfyller hverandre og får gjøre det de selv er interessert og engasjert i, samtidig som de lærer av og styrker hverandre. I datamaterialet kan vi se at personalgruppen har flere av de musikalske veiviserne *korleder* og *omsorgsgiver* (Knudsen et al., 2015, s. 7). En av de ansatte er *DJ-en*. *Korlederne* viser god kunnskap og har kompetanse til å legge til rette for planlagte og spontane musikkopplevelser for barna. *Omsorgsgiverne* bidrar til å skape trygghet på avdelingen, og gir barna et trygt og godt forhold til musikk gjennom å bruke musikken i omsorgssituasjoner. *DJ-en* bidrar til å skape glede og engasjement rundt den innspilte musikken. Musikken *DJ-en* benytter seg av kjenner barna godt til og hører mye på både hjemme og i barnehagen, og den er derfor godt kjent. Den innspilte musikken gir barna innblikk i en bredere musikkverden med ulike sjangre.

Funn i datamaterialet viser at personalet bidrar til å berike barnas sangrepertoar.

Samlingsstund med korlederne hvor barna synger «de gode gamle» norske barnesangene bidrar i barnas sangrepertoar med ulike sjangre, temaer og former (Sæther, 2019, s. 99). DJ-en beriker også sangrepertoaret. Sangene DJ-en introduserer til barna beriker sangrepertoaret med andre sjangre, temaer og former. Det gir barna impulser for spontansang og kreative spontane musikalske uttrykk i improvisert spontan lek (Sæther, 2019, s. 99). En del av de spontane musikalske uttrykkene, leken og lydene kan vi se som kompleks spontansang (Knudsen, 2008, s. 162). Berikelse av barns sangrepertoar bidrar også til meningsskaping og danning for barna. Ved at personalet beriker barnas sangrepertoar får barna verktøy til å skape erfaringer og forståelser av seg selv og verden (Onsrud, 2019, s. 52-53). Vi kan se at personalet beriker sangrepertoaret til barna med både gamle, nye, kjent og ukjente sanger.

Den musikalske veiviseren *artisten* kommer ikke til syne i datamaterialet og observasjonene. Veiviseren *tilretteleggeren* kommer noe til syne i Dina. *Tilretteleggeren* er viktig fordi den bidrar til å gi impulser til barna slik at barna selv kan få utforske musikken på egenhånd i uformelle settinger og i frileken sin (Knudsen et al., 2015, s.5-6). Flere av de ansatte har potensialet til å være *tilretteleggeren*, og vil kanskje med mer kunnskap om verdien av musikk kunne gi barna flere impulser til musikkopplevelser. Veiviseren *artisten* er sterkt preget av den ansattes private og personlige forhold til musikk. Et blikk *artisten* i større grad vil ha på musikk enn de andre veiviserne, er større skaperevne og personlig glede.

4.4 Kompetanseoppbygging

Mangfoldet av kompetanse i personalgruppen er stort. De ansatte har ulike musikalitetssyn, variert kompetanse i musikk og er ulike musikalske veivisere. På bakgrunn av mangfoldet ønsker jeg å se nærmere på hvordan personalgruppen kan jobbe sammen for å åpne eget musikalitetssyn i større grad, styrke kompetansen i musikk, lære av hverandre og styrke kompetansen og kvaliteten i barnehagen ytterligere.

Kompetanse innebærer kunnskaper, holdninger, ferdigheter og evner (Gotvassli, 2019, s. 145). Camilla og Dina viser gode holdninger og evner til musikk. I de skriftlige besvarelsene deres kommer usikkerhet knyttet til kunnskaper og ferdigheter i musikk til syne. Gotvassli skriver at kompetanseoppbygging i barnehagen handler om å benytte seg av kompetansen

som allerede finnes i personalgruppen, og jobbe for å styrke denne ytterligere (Gotvassli, 2019, s. 145). Kompetansen informantene viser i praksis er bred og mangfoldig, men kan bli svekket av forholdet deres til egne kunnskaper og egen kompetanse.

Gotvassli ser på mestringskompetanse som et viktig begrep i kompetanseoppbyggingen (Gotvassli, 2019, s. 146). Også her har informantene tilsynelatende god sosial kompetanse, metodekompetanse og lærings- og endringskompetanse, men føler dårlig mestring innenfor fagkompetanse i musikk. I kompetanseoppbyggingen vil det her være relevant å benytte seg av de ansattes gode læringskompetanse, om å lære og tilegne seg ny kunnskap til å tilegne seg kunnskaper i musikk (Gotvassli, 2019). Ved å gi de ansatte bedre fagkompetanse, motivere og gi de tro på seg selv, kan de få mestring og kompetansen deres kan blomstre.

Anne og Bente sitter på mye kompetanse. De har bredere og større kompetanse både i musikk og i generell faglig barnehagekompetanse enn Camilla og Dina. Kompetansen kan brukes til å styrke kompetansen i hele personalgruppen. Gotvassli mener at større kompetanse i personalgruppen styrker kvaliteten i barnehagen (Gotvassli, 2019, s. 161). Rammeplan for barnehagen sier at «et kompetent pedagogisk personale er en forutsetning for god kvalitet på barnehagetilbudet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). Som vi har sett har Camilla og Dina god læringskompetanse og derfor mulighet til å utvikle kompetansen sin ytterligere. Ved å styrke fagkompetansen sin er veien kortere til å få mestringskompetanse. Tiltak for å styrke og fornye kompetanse er viktig for å styrke kvaliteten i barnehagen (Gotvassli, 2019, s. 159). Anne og Bente kan bruke sin egen kompetanse til å veilede, faglegge og motivere Camilla og Dina, slik at de får bedre tro på seg selv og opplever større mestring.

Personalet trenger tro på egen kompetanse for å være indre motivert og engasjert for en oppgave (Gotvassli, 2019, s. 160). Camilla og Dina viser i det korte skriftlige intervjuet og observasjonene interesse for barna og deres trivsel, og viser at de ønsker å være til stede. Hele personalgruppen for øvrig ser ut til å ha god arbeidslyst og synes å trives på jobb. Trivselen og arbeidslysten viser at personalet har tro på egen kompetanse og god selvfølelse. Det er når temaet blir musikkaktiviteter at tryggheten forsvinner litt og usikkerheten kommer til syne.

Anne og Bente svarer begge at de har noe realkompetanse i musikk. Realkompetansen de forteller om kommer ikke tydelig til syne i observasjonene. Det kan være at realkompetansen i musikk legger grunnlaget for de andre musikkaktivitetene, men kompetanse som ferdigheter på gitar og andre instrumenter er ikke å se. Gotvassli skriver at gjennom kompetansemobilisering, altså å ta i bruk og synliggjøre den tause kunnskapen, kan

informantene dele både fagkompetansen og realkompetansen sin i musikk med resten av personalgruppen (Gotvassli, 2019, s. 159). Da vil personalet med kompetansen få større tro på egen kompetanse, samtidig som resten av personalet vil lære og få ny kompetanse. Å styrke personalets tro på egen kompetanse bidrar til at å føle tilhørighet. Tro på egen kompetanse og tilhørighet i gruppen og i barnehagen vil gi større rom for at personalet kan benytte seg av egen kompetanse, noe som igjen vil styrke kvaliteten i barnehagen (Gotvassli, 2019, s. 161).

5 OPPSUMMERING OG AVSLUTNING

Gjennom arbeidet med denne bacheloroppgaven har jeg undersøkt problemstillingen «*Hvordan kan personalets musikalitetssyn og kompetanse i musikk påvirke deres musikalske praksis i barnehagen?*». Jeg har gjennom metodene observasjon og kort skriftlig intervju hentet datamateriale fra fire informanter. Informantene jobber på samme avdeling i barnehagen, men har ulik faglig og personlig bakgrunn. Dataene informantene har gitt meg har vært spennende og verdifulle. Studien min har gitt meg ulike og interessante funn som har hjulpet meg å besvare problemstillingen. Hele prosessen har vært svært lærerik.

Barnehagepersonalets musikalitetssyn viser seg å være variert. Musikalitetssynet har ikke nødvendigvis vært påvirket av fagkompetanse, og har heller ikke nødvendigvis påvirket personalets praksis. Funn i datamaterialet har vist at ansatte med et smalt musikalitetssyn kan vise en bred musikkforståelse i praksis. Et slikt funn hadde sannsynligvis ikke blitt oppdaget dersom jeg kun intervjuet eller kun observerte. Samtidig som musikalitetssynet ikke nødvendigvis påvirker praksis, ser vi at ansatte uten kompetanse i musikk kan ha et bredt musikalitetssyn. Det brede musikalitetssynet bidro til at den ansatte så verdien av musikken og styrket ønsket om å være en lekende voksen. Gjennom å bruke mangfoldet av kompetanse og lære av hverandre, styrkes kompetansen i personalet og kvaliteten i barnehagen.

Personalets musikalitetssyn kan altså bidra til en variert og innholdsrik praksis. Samtidig er det ikke sikkert at musikalitetssynet har noen sammenheng med praksisen. Informantene mine forteller om og viser kompetanse i musikk, men det er variert hvor mye de benytter seg av den i praksis. Likt for alle informantene er at de ser verdien av musikk og bruker den i praksis. Mangfold i musikalitetssyn, musikkkompetanse og praksis styrker kvaliteten i musikktilbudet i barnehagen.

6 LITTERATURLISTE

- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2022). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2. utg., s. 15-51), Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Frønes, M. H. (2019). *Den observerende barnehagelæreren*. Fagbokforlaget.
- Gotvassli, K. A. (2019). *Boka om ledelse i barnehagen* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Hodneland, K. G. (2019). Den lekne barnehagelæreren. I T. B. Schei (Red.), *Musikkpraktisk klokskap: i arbeid med barnehagebarn* (s. 77-99). Fagbokforlaget.
- Knudsen, J. S., Aglen, G. S., Danbolt, I. A. & Engesnes, N. (2015). Barnehagens musikalske veivisere. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 99(3-4), 294-306.
- Knudsen, J. S. (2008). Barns spontansang – læring, kommunikasjon eller “selvets teknologi”? I G. Trondalen & E. Ruud (Red.), *Perspektiver på musikk og helse: 30 år med norsk musikkterapi* (s. 161-170). Norges musikkhøgskole.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Pedlex.
- Onsrud, S. V. (2019). Sang som meningsskapning og danning i barnehagen: om sangrepertoarets muligheter og grenser. I T. B. Schei (Red.), *Musikkpraktisk klokskap: i arbeid med barnehagebarn* (s. 45-67). Fagbokforlaget.
- Repstad, P. (2007). *Mellom nærhet og distanse: kvalitative metoder i samfunnsfag*. Universitetsforlaget.
- Sæther, M. & Angelo, E. (2019). *Barnet og musikken: innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenten* (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

- Vist, T. (2018). Musikk i barnehagen – følelser, fellesskap, kunnskap. I M. B. Drugli, V. Glaser & I. Størksen (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2. utg., s. 503-522). Fagbokforlaget.
- Tholin, K. R. (2018). Den betydningsfulle omsorgen. I M. B. Drugli, V. Glaser & I. Størksen (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2. utg., s. 203-217). Fagbokforlaget.

7 VEDLEGG

7.1 Intervjuguide

Spørreskjema til personalet, i forbindelse med bachelorprosjekt

1. Hva er din formelle utdanning?
2. Hva er din stillingstittel?
3. Beskriv ditt forhold til musikk (både på jobb og privat)?
4. Beskriv din realkompetanse i musikk (ikke bare gjennom skole/utdanning, men f.eks. kulturskole, kor, korps osv.)?
5. Hvilke tilrettelagte musikkaktiviteter gjennomfører du i barnehagen i løpet av en ...
  - Dag?
  - Uke?
  - Måned?
  - År?
6. Hvilke spontane musikkaktiviteter gjennomfører du i barnehagen i løpet av en ...
  - Dag?
  - Uke?
  - Måned?
  - År?
7. Hvordan møter du barnas spontane initiativ knyttet til musikk?

7.2 Informasjons- og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Musikkaktiviteter i barnehagen»?

Jeg er student ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning, og går fordypningen «musikk, drama og kunst og håndverk». Dette er et spørsmål til deg om å delta i mitt bachelorprosjekt. I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I bacheloroppgaven min ønsker jeg å observere med fokus rettet mot musikalske aktiviteter, både spontane og tilrettelagte. Jeg ønsker å se på praksis og samspill knyttet til de musikalske aktivitetene. Gjennom samtale og spørreskjema ønsker jeg å undersøke de voksnes holdninger, kompetanse og praksis knyttet til musikk.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg ønsker å observere personalet i musikkaktiviteter og samtale med personalet dersom jeg har spørsmål til observasjonene.

- Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du fyller ut et spørreskjema. Det vil ta deg ca. 15 minutter. Spørreskjemaet inneholder spørsmål om din musikkkompetanse og musikk i barnehagen. Spørreskjemaet bidrar til å samle korte og konkrete opplysninger.
- I prosjektet ønsker jeg å observere personalet i hverdagssituasjoner, planlagte aktiviteter og i samspill med barn. Jeg vil være en ikke-deltagende observatør sittende i bakgrunnen, og notere med penn og papir. Jeg tenker å være til stede 3-4 timer daglig i 3 dager.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 28.04.23.

Med vennlig hilsen

Veiledere: Sissel Dahlen Fjæran & Hanne Bæverfjord

Student: Kine Løkkevold

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Musikkaktiviteter i barnehagen*. Jeg samtykker til:

- å delta i (*spørreskjema, observasjon og samtale*).

Dato: .....

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.